

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. VII. Quomodo vir perfectè caput vxoris esse, eanique perfectè
regere; hæc verò illi subesse, & obedire debeat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39637

hodie quidem virefcit; sed cras arefcit: & aridum nulli rei prodeft, nifi vt ignem foueat? Noli respicere, quod modò es; fed quid mox futurus fis. noli te pascere & delectari bono exteriori, quod habes: fed oculos ad corruptionem, quam internè tegis, conuerte. Noli monilia & gemmas, quibus corpus adornatur; fed gratias & virtutes, quæ animam adornant, curare: nam omnis corporis pulchritudo, aut deformitas; veltis aut nuditas temporalis est, & vnà cum vita terminatur: at *anima decor* futurus est *æternus*; & quem ipfa fibi in hac vita comparauerit, eam in alia fequetur, in eius virtute beata erit; & Deus illam pulcherrima & pretiofiffima gloriæ vefte adornabit.

Anima decor æternus.

CAPVT VII.

QUOMODO VIR PERFECTE CAPVT VXORIS
 esse, eamq; perfecte regere, hæc verò illi subesse &
 obedire debeat.

INSIGNIS profectò Dei prouidentia eluxit in omnibus, quæ, dum Adamum & Euam condidit, fecit ac dixit: vt illos doceret, quæ ad proprium statum pertinebant: a *virum vxoris*, vt Apostolus ait, *caput* constituens, qui eandè regeret & gubernaret; b *vxorem* verò, vt *viro subesset*, eiq; obediret. In viri namque formatione ait; c *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, & *præsi piscibus maris, & volatili cæli, bestiis vniverse terræ, omniq; reptili, quod mouetur in terra*. Tamen si verò excellentia hæc tam viro quam mulieri communis sit: in viro tamen amplior est, vt qui etiam ipsi mulieri præsidet; ipsa verò illi obedire, illiusque potestati & gubernationi eo, quo iam dicemus modo, subesse debet.

a 1. Cor. 11. 3

b Ephes. 5. 22

c Gen. 1. 26.

Viri excellentia.

D. Thom. 1.

p. 9. 93. art.

4. ad 4.

1.

Scientia.

1. p. 94. 3

d 1. Tim. 2.

12.

e Gen. 2. 16.

2.

Doctrina.

PRIMUM itaque videns Deus illos, qui caput & gubernatores aliorum esse debent, multa ad gubernandum *scientia* opus habere, omnes *scientias* (vt docet S. Thomas) Adamo valde eminenter communicauit; Euz verò non nisi tenuiter & moderatè: ne forsàn superbiret: sed dependentiam suam a viro, a quo & doceri & regi debet, agnosceret. Propterea etiam Apostolus ait. d *docere autem mulieri non permitto in Ecclesia, neque dominari in virum*. Vtrumque enim statui illius repugnat: dedecet enim, illam in publico docere, vt *magistrum*; sed vt discipulam audire, par est; neque viro vt *dominam* præesse, sed subditæ instar subesse.

Hinc est etiam quoddam Deus per seipsum soli Adamo præceptum e *ex ligno scientiæ boni & mali non comedendi*, intimaerit. Adamus verò ipse. Dei nomine

nomine

li. 3. de Gen.
ad lico. c. 17.

f. 1. Cor. 14.
34.

g. Tim. 2. 14.

Tract. 2. c. 8.
h. Gen. 5. 2.

3.
Notitia.
i. cap. 2. 19.

k. Pro. 27. 23

l. Gen. 2. 23.
Eua &
Virago.

m. Gen. 3. 20.

4.
Labor.
n. Gen. 2. 15.

nomine (vt Augustinus obseruat) illud Eua significauit : ne & ipsa illud transgredederetur : significare hic volens, viri esse, vxorem docere mediaque suggerere, quibus ea, ad qua obligata est, complere queat ; vxoris vero partes esse, ad illum recurrere, vt eadem ab eo discat. Vnde Apostolus : *f mulieres in Ecclesia taceant: non enim permittitur eis loqui: sed subditas esse, sicut & lex dicit: si quid autem volum discere, domi viros suos interrogent.* si enim ita humiles fuerint, Deus à dubijs suis illas per viros eripiet, cuius rei rationem idem Apostolus alio loco ait : *g Adam enim non est seductus: mulier autem seducta in precepti prauaricatione fuit.* quasi diceret: misella Eua à serpente decepta fuit, quod Adamum non conluisisset super ijs, qua ille proponebat: ipse enim, vt potè sapiens, illam à fraude liberaffet, quemadmodum supra dictum est.

VERVM iam ad tertiam Adami excellentiam, qua caput est, transeamus: qui hoc sibi ipse nomen non arrogauit, sed Deus illi imposuit, ostendens neminem bene seipsum nosse, nisi singulari Dei fauore & gratia id ei concedatur: cum tamen ipse ea, quam habebat, scientia, *i cunctis animantibus terra, & vniuersis volatilibus cali,* & vxori suae Eua, iuxta vniuscuiusque proprietates, & officia cuique propria, nomina imposuit: ad ostendendum scilicet, Gubernatoris esse, omnium quos sub se habet, nomina nosse, & vnicuique officia & munia, iuxta talentum & dotem cuiusque distribuere. Quocirca benè Salomon ait: *k diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuoque greges considera:* Vix quippe eos regere poterit, qui eodem non nouerit.

VERVM enim verò duo Adamus in primis vxori nomina impoluit: primum mœx vt è latere illius formata prodijt, dicens: *l Hac vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est.* Nam ludens in vocabulo Hebræo, quod virum denotat, ex eo mulieris nomen deriuauit: quasi diceret: cum è viro formata hæc sit, vocetur VIRAGO: quemadmodum à Ioanne mulier dicitur Ioanna: vt etiam ex ipso nomine intelligeret se non suam esse, sed viri, cui subesse & subijci deberet. & agnoscere omne suum remedium & solatium ab illo dependere. Alterum nomen fuit m Hena: eò quod mater esset cunctorum viuentium. Vt hinc intelligeret, officium & partes suas esse in generatione & educatione, filiorum, reliquarumque rerum gubernatione, ipsi viro cooperari, cum propterea illi fuerit in sociam à Deo data.

VERVM, vt agnosceret Adamus, qua sibi cura & sollicitudo incumbere, qua erat familia caput: ait Scriptura, *Deum illum in paradiso voluptatis possisse,* tanquam in domo & habitaculo proprio, n vt operetur & custodiret illum, sic insinuans: diuinæ prouidentiae munus esse, hominibus domum, diuitias, & bona temporalia conuenientia, concedere: ad virorum

tamen

tamen statum pertinere, otio & ignavia reiectis, diligenter ad necessarium victum & alimentum comparandum operari: simul etiam primariam domus & familiae, & omnium quae Deus largitus est curam, illi incumbere. At quoniam solus ipse oneri huic non sufficiebat: Deus eo ipso tempore profundum o *immisit soporem in Adam: e cuius dormientis costa mulierem edificauit*: ut intelligeret, quamuis in duabus illis rebus à Deo sibi iniunctis, multum curae, attentionis, & vigilantiae poneret: somno tamen capiendò obnoxium esse, & quiete ac leuamine aliquo opus habere. Ac propterea adiutorium simile sibi mulierem ei donauit: ut interim dum ipse quiesceret, illa vigilaret. exijt igitur Heua è latere Adami, non vigilantis, sed dormientis, eò quod illius cura & sollicitudo, non tam viro vigilante, quàm dormiente, & absente; aut alijs negotijs impedito; vel quorum causa domestica curae non adedò attentè, ut opus esset, incumberet, necessaria esset.

Hinc & alia documenta deducere possumus, viris in vxorum gubernatione seruanda: quae insinuantur in eo, quod DEVS formauerit Adamum de limo terrae; Heuam vero ex eius Costa adificauerit, cuius Costa loco p carnem replenit pro ea. Quoniam enim vir futurum erat mulieris caput: & qui capita sunt, expositi sunt periculo superbiae in suos inferiores, voluit Deus virum ex limo terrae formare, ut profundae humilitatis fundamentum haberet, vile suum principium agnoscens: nam etsi caput esset, formatus tamen fuit ex eo, quod pedibus suis calcabat: ideoque, dum calcaret terram, memor esset propriae suae vilitatis: ob quam dignus esset, qui ab alijs conculcatur, & in loco infimo poneretur: quod enim altiore occupet, ex mera gratia fuit, & liberalitate Dei.

Neque formatus fuit ex terra, quae erat in paradiso, quae alias praestantior erat; sed quae extra, & quae spinas & tribulos erat productura: ut sic agnosceret, se ex se ipso neque gaudia neque solatia habere; sed spinarum & tribulorum sementem: & haec omnia humiliatum illum tenerent, ne ex sua aliàs excellentia euanesceret.

Mulier autem, quae viro subdita esse debuit, non ex terra, sed ex vili Costa fuit formata; nec ex ossè nudo, & à carne spoliato, sed simul cum carne, neruis, venis, & sanguine conuestito condita fuit: ut ex eo deducitur, quod dixit Adam: *q hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*, ut hinc intelligeret (sicut dictum est) quod suam vxorem sicut se ipsum, & rem propriam diligere, proprijsque expensis fouere, & augere deberet, substantiaque & fortitudinis suae; & eorum, quae suo labore & industria compararet, participem facere: non enim capitis officium & dignitas confertur sine magno aliquo onere; nec exercetur absque magno labore

Cura.

o Gen. 2. 21.

Quies.

Adiutorii
vxo-
ris.

s.

p Gen. 2. 7.
22.Vir è limo
terrae.Vxor aman-
da.

q Gen. 2. 23.

*Brachia te-
gunt costas.*

labore, & iactura aliqua eorum, quæ habet: ut ei, cuius curam gerit, solatio sit, & leuamini. Et quemadmodum *brachia* habent sub se costas, quas cooperiunt & protegunt: ita debent *superiores* operire & protegere suos Inferiores.

Vxor socia.

*Vxor ad si-
nistram.*

1. Pet. 3. 7.

*Vir non sit
amarus.
1. Col. 3. 19.
1. Mich. 1. 12.*

Nec mollis.

UT autem rationem nouerint viri cum vxoribus, quamuis sibi subiectis, agendi, noluit DEVS eam formare ex osse & carne *colli* aut *pedum* aut *dorsi* Adami; sed ex *Costa*, quæ est ad latus; & non ex ea, quæ ad dextrum, quod est nobilius; sed quæ ad *sinistrum*: quod quidē, etsi minus sit nobile, est tamen magis propē ipsū *cor*; quia neq; ut dominā, neq; ut ancillā, sed ut *sociam*, vxorem habere debet: Non super *caput* suum eam collocare, nec sub *pedibus* ponere, nec retro ad *dorsum* proijcere, ut eius obliuiscatur; sed ad *latus* suum eam portare, rationem eius gerere, seque illi socium adhibere: ita tamen, ut non ei cedat dextrum latus; sed *sinistrum*: ita scilicet eam *amando*, ut in suo illa loco constituatur cum debita & conuenienti submissiōe; & ita illam *honorando*, ut non se erigat, & altiorem locū occupare contendat, nec turbet quietem, quæ in eo consistit, ut quælibet corporis pars in proprio suo loco consistat. Id enim voluit Sanctus Petrus, cū dixit: *1. viri quasi infirmiori vasculo muliebri impartiantur honorem, tanquam coheredibus gratia, & vite æternæ: ut ipsorum orationes non impediatur.* qua sententia viros exhortari voluit ad vxores suas honorandas, & alendas, tam quod sint *debiles* ac indigentes: quam obrem æquum est illarum misereri & compati: tum quod sint eorundem cælestium bonorum *coheredes*, & in hoc ipsi æquales: ac denique ne impediatur exercitium *orationis*, quæ haberi non potest, vbi propterea est aliqua turbatio, quod viri non præsentent ea quæ tenentur.

EODEM spectat mysterium latens in eo, quod DEVS mollem *repleuerit carnem pro costa*: ut vir intelligat, debere *duritiam* suam moderari, & conuenientem mollitiem induere, iuxta illud Apostoli consilium: *1. viri diligite vxores vestras, & nolite amari esse ad illas*: nam, ut Micheas Propheta dixit: *firmata est in bonum, quæ habitat in amaritudinibus.* Quod si vxor sit in *amaritudine*, eius virtus valdè minuetur: non enim *amari se* existimat, quæ cum amaritudine tractatur: vbi autem amor dulcedo que deficit, non potest locietas utilis esse, ac diuturna.

SEDE attendant etiam viri, ne omninò conuertantur in carnem, quia non absque causa Heua formata fuit, non ex multis *costis*, sed ex vnica tantum, in cuius locum posita fuit caro: hoc enim significat: virum per matrimonium, aliquam suæ fortitudinis iacturam facere, & aliquid mollitiæ

carnis

carnis acquirere: quod tamen intra suos limites & moderationem debet contineri, seruatō virili animo in omnibus, quæ ad gloriam DEI, suæque familiæ bonum spectant.

§. I. *Subiectio & obedientia vxorum.*

TRANSEAMVS nunc ad subiectionem & obedientiam, quam viris suis vxores debent: quam Sanctus Petrus, ob rationes in proximo capite allatas, tantoperè commendauit. quæ subiectio deducitur ex modo, quo Heua fuit ex Adami costa fabricata. Primum enim debet hæc subiectio fundari in profunda *humilitate*, qua imbecillitatem suam, ac dependentiam, quam à viris suis habent, agnoscant. Nam quamuis Heua non fuerit ex limo immediatè formata: satis tamen est, quod fuerit ex ea costa, cuius origo fuit limus terræ: vt cognita hac sua vilitate, humilietur, ac iudicet, se etiam esse dignam, quæ, sicut ipse homo, calcetur & proteratur.

DEINDE attendat, quod est vnica costa cum reliquis eiusdem corporis comparata: id esse proportione quadam vxorem cum viro collatam, à quo eius fortitudo, sustentatio, defensio, ac protectio dependeat. Memor itaque sit illius imprecationis, quam DEVS Heuæ post peccatum attribuit, dicens: *a sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*. Quamuis enim etiam in fœlici illo Innocentiæ statu ante peccatum (vt Sanctus Thomas aduertit) vir fuisset caput & superior, & mulier ei subdita: id tamen fuisset cum magna vtriusque *suauitate*, eò quod vir fuisset cum *prudencia* gubernaturus; & ipsa mulier *lubens* eam gubernationem admisisset: ex peccato tamen illo magna incommoda sunt orta: alterum ex parte mulieris, quæ ex *superbia* horret alteri subesse, & ab alijs gubernari, potius ambiens imperare, & alios regere: alterum verò ex parte viri, *asperè* sæpè ac imprudenter gubernantis & imperantis. Et nihilominus tamen ex supremi Iudicis sententia debet mulier esse sub potestate viri, eumque superiorem agnoscere. & hoc sufficere deberet, vt demisso capite dedat se illa DEI ordinationi.

Hæc accedit ratio alia valdè efficax, qua vtitur Sanctus Petrus, dicens: *Mulier subdita sint viris suis: vt est qui non credunt verbo, per mulierum conuersationem lucrifiam, considerantes in timore castam conuersationem, & sanctam vitam illarum, quæ magnam opinionem creat fidei Christianæ, docenti exactam ad eò & perfectam subiectionem, & obedientiam earum ad viros suos.*

1.

Vxor sit
humili.

2.

Viro sub-
dita.

a Gen. 3. 16.

i. p. q. 29. n. 1.

ad 2. c. 7.

96. n. 4.

b 1. Petr. 3. 1.

3.
c. Eph. 5. 22.

Vir diligit.

Vxor subd-
itur, sicut
Domino.

d Col. 3. 18.

SEd hoc ipsum amplius extulit Apostolus, dicens: *c mulieres viris suis subdita sunt: sicut Domino: quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesie; & sicut Ecclesia subiecta est Christo, ita & mulieres viris suis in omnibus.* Viris commendauit idem Apostolus, vt *suas vxores diligere*, eò quòd facilius illi soleant amorem erga vxores remittere. Vxoribus autem non dixit, vt viros diligere: id enim, etiam ipso tacente, quasi dictum accipere poterant; & earum complexio ac necessitas ad id eas impellit: sed cœlesti quadam eloquentia id illis commendat, & ad id exhortatur, quod maiori periculo in eis patebat, humilem scilicet subiectionem: adferens ad hoc excellentissimum quoddam exemplar, subiectionis scilicet Ecclesie ad suum sponsum Christum Dominum. nam quemadmodum Christus caput est Ecclesie, ita vir est caput mulieris: quæ in viro suo agnoscere debet ipsum CHRISTVM: quamobrem debet libentissimè se ei subijcere, *sicut Domino*, quem ipse refert. & alibi dicit idem Apostolus, vt sint subdita viris, *d sicut oportet in Domino.* Eò quòd subiectio hæc eodem modo haberi debeat, quem DEVS vult; & eum in finem, ad quem ipse eam dirigit, ad suam scilicet *gloriam*, & ipsarum *animarum* bonum.

2.
Cum Reuerentia.
c. 1. Pet. 3. 6.
Gen. 1. 12.

NOMINATIM verò ostendenda hæc subiectio est in aliquibus rebus, quæ in Ecclesie erga Christum Dominum subiectione eminent. *Prima est reuerentia*, & interior ac exterior respectus, quem par est habere ad caput suum. Verus enim charitatis & amicitie amor non expellit debitos ac decentes respectus, qui inter superiores & inferiores esse debent: in quem finem S. Petrus adfert exemplum e *Sara*, quæ *obediebat Abræ*; *Dominum eum vocans*, cum loqueretur cum Angelis, quos homines existimabat nam hæc reuerentia, in publico potissimum, & alijs præsentibus exhibenda est.

2.
Obedientia.
Eph. 6. 5.
Tract. 3. c. 3.

DEINDE subiectionem suam ostendere debent, *obediendo* illis in rebus omnibus licitis & conuenientibus, quas illi expressè iusserint: aut placere sibi insinuauerint: ita tamen id faciant, vt non cum Spiritu timoris, sed amoris obediant, sicut ipsi CHRISTO. cum Apostolus etiam *f seruos iubeat obedire Dominis carnalibus, cum bona voluntate, sicut Domino*, quemadmodum supra diximus. nec vacat mysterio, quòd Apostolus eam obedientiam velit esse generalem *in omnibus*, modò *licita* sint, quia cupit esse perfectam, nec vllis apparentibus titulis, aut rationibus lædi, quasi *voluntatem* potius *propriam*, quam viri sequi velit. Hoc enim à *superbia* originem ducit, & ingentis *discordie* est *seminarium*: cuius detrimentum solet in proprium caput recidere, quemadmodum euenit Re-

ginæ Vasthi, quam Rex Assuerus vir eius per tuos cubicularios iussit ad se venire, *g vt ostenderet cunctis populis & principibus pulchritudinem, & maiestatem eius, que tamen renuit, & ad Regis imperium venire contempsit, siue quod ægrè tulerit, ipsum Regem non venisse, ad ipsam vocandam; siue quod non placeret sibi, ad conspectum tot hominum prodire.* Ex quò iratus Rex, *& nimio furore succensus, interrogauit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio. scientium leges ac iura maiorum qui omnes vno consilio Reginae factum condemnarunt, eò quod facile sermo Reginae egrederetur ad omnes mulieres, ut contemnerent viros suos, dicentes, Regem Assuerum iussisse Reginae Vasthi ad se intrare, & illam noluisse: atque hoc exemplo omnes principum coniuges parumper imperia maritorum.* Quare decreuerunt Consularij, vt Rex, quasi libellum Repudij ita Reginae daret, vt nequaquam ultra Vasthi ingrederetur ad Regem, vt ex hoc exemplo discerent reliquæ mulieres, maritis suis obedire; *& cuncta vxores tam maiorum quam minorum deferret maritis suis honorem.* Quamuis autem pœna hæc licita non sit in Euangelica lege: magis tamen tremenda est illa, quam Deus minatur vxori non obedienti viro suo in rebus grauib; expelletur enim ab æterno regno, dabiturque eius animæ perpetui Repudij libellus: nisi pœnitentiam agat; vitamque suam emendet. Interdum verò solet hic obedientiæ defectus, alicuius boni veluti pallio quodam cooperiri; quemadmodum videtur esse probabilius quod Regina Vasthi renuerit obedire Regi Assuero, nolens (vt refert Iosephus) ad publica Regis conuiuia prodire specie & titulo honestatis, iuxta leges Persarum: Sed in huiusmodi occasionibus magna prudentia opus est, ne fortè pax & concordia turberet: præstat enim orationem & sacræ Missæ, Communionem, aliasque pias deuotiones, quæ sub præcepto non sunt, omittere, quam mariti voluntati obistere, cum ipse aliud fieri iubet, aut vult, ad vitandam discordiam, quæ ex tali repugnantia facile oritur: ad quam præcauendam expedit, exteriora hæc omnia cum viri ipsius consensu & facultate præstare. Memores sint quid Christus Dominus noster dixerit Samaritanæ, cum illa ab ipso peteret *h aquam salientem in vitam æternam, ne in posterum opus esset venire ad fontem Iacob, ad aquam hauriendam: respondit enim illi vade, voca virum tuum, & veni huc:* quasi insinuans, colloquia ac dona cum coniugatis mulieribus, etiam si de rebus sint bonis, & honestis, debere institui aut præsentibus ipsis viris, aut cum eorum consensu. Et quando Angelus apparuit matri Samsonis, dicens illi, quæ sterilis erat: *in cocipies & paries filium, ac docens, quæ ratione esset illum educaturus illa vt potè prudens, veniens ad maritum suum, omnia, quæ ab Angelo audiuerat, ei narrauit: & cum secundo idem Angelus ipsi appateret, statim virum suum vocauit: vt, quæ ipsa prius illi dixerat, ex ore ipsius Angeli*

*Ester. 1. 11.
Propria vo-
luntatis pa-
na.*

*Lib. 11. An-
tig.*

*Concordia
omnia ca-
dant.*

h Ioh. 4. 35.

*i Iud. 6.
10.
Vir hono-
randus.*

audiret: nam, quod viri consensu & approbatione exequeretur, & facilius & plausibilius futurum erat.

3. *Vxor viri domicilium sequatur. Rom. 32. in Gen. k Gen. 12. & c. 13. & c. 20. l Gen. 31. 13.*

EANDEM obedientiam ac subiectionem exhibere debent vxores sequentes viros suos, quocumque viri eas ad *habitandum* deduxerint, modò prudenter & secundum DEI voluntatem viri eas aliò deducant. In qua re (vt Sanctus Chrysostomus perpendit) adèd excellit k *Sara* obedientia & subiectio ad virum suum Abraham, vt in omnibus eius peregrinationibus adèd prolixis ac periculosis fuerit semper eum secuta: vt hæc eius obedientia non minori fuerit admirationi, quàm obedientia ipsius Abrahamæ erga DEVM, in eisdem peregrinationibus obeundis. In eundem etiam modum Lia & Rachel statim atque à viro suo Iacob audiuerunt, DEVM ipsi præcepisse, vt *legrederetur de terra*, in qua eas duxerat, & *reuerteretur in terram nativitatissua*; statim ei paruerunt; imò cum, vt statim egrederetur, stimularunt. Et Virgo sanctissima Christi mater perfectissimè obediuit Sancto Ioseph sponso suo in omnibus in *profectionibus in Egyptum*, & *ex Egypto*, cum diceret, id sibi ab Angelo mandatum. Ac propterea reuelatio illa fiebat ipsi Ioseph, & nõ Virgini sanctissimæ: ad virum enim spectat locum habitationis eligere; ad vxorem verò obligatio eum sequendi: ex quo colligit S. Ambrosius, non esse quærendam vxorem *diuitem* nimis, aut *nobilem*: quia tales, difficiliore sunt, ad sequendos viros; potiusque volunt in illis locis habitare qui votis ac desiderijs suis magis arrident.

4. *Adiuuet virum. n Gen. 2. 18. o 1. Pet. 3. 6. p Gen. 18. 6. q Ca. 27. 9. r 4.*

PRÆTEREA hæc subiectio extendere se debet ad ea omnia, quæ ad domus familiæque gubernationem spectant: vt maritum adiuuet, eiusque directionem sequatur: memor enim esse debet eius, quod dixit Deus in prima hominis creatione: *non est bonum esse hominem solum, faciamus ei ADIVTORIVM simile sibi*: illa enim sententia significauit, se dare viro vxorem, tanquam sociam & adiutricem in ijs omnibus quæ ad filiorum generationem, & educationem, & ad familiæ gubernationem pertinerent. Cum enim vir non possit per se ipsum ad omnia illa attendere, debet curas suas cum vxore diuidere: quæ tenetur ipsi obedire in ea parte curarum suscipienda, quas ipse commiserit, etiamsi *parue* sint, ac de rebus minutis. Et huiusmodi est obedientia, quam S. Petrus laudat in o *Sara*: non solum quòd Abraham virum suum in omnibus perfectionibus sequeretur, quas fecit, postquam exiuit è terra sua; sed nominatim, quòd, cum iuberetur cibos pro hospitibus præparare, id promptè ad nutum faciebat, & p *Rebecca* adèd erat sollicita, & attenta seruitio Isaac viri sui, vt etiam diligenter obseruaret quinquam cibi magis ipsi arriderent, & quibus libenter velceretur: quos studiosè præparabat, vt ipsi indulgeret.

5. H V I C subiectioni annexa illa est, qua vxor debet in *expensis* circa domum

mum

mum & familiam sequi directionem viri sui, ne contra eius voluntatem quicquam expendat, etiam titulo *elemosynæ*; nisi in casu, quo lex naturæ, & grauis necessitas ad id obligaret, cum scilicet maritus ipse ad talem elemosynam faciendam teneretur. Quemadmodum fecit prudens *Abigail* cum intellexit maritum suum *Nabal* denegasse *Dauidi* petitum subsidium. Nam prudenter conijciens, *Dauidem* ob eam repulsam fore iratum, & venturum ad vlciscendam iniuriam; illa nihil dicens viro suo *Nabal*, festinauit, ac tulit copiosam escarum prouisionem: quas occurrentes *Dauidi* obtulit; qui placatus destitit ab vltione qua sumere cogitauerat; reuersa autem *Abigail* in domum suam, narrauit viro suo quæ fecisset, vt ab imminente periculo ipsum liberaret. Quem licet ab imprudenti & stulta responsione non excusauerit, eò quòd tanta eius insolentia excusationem non ferebat; præuenit tamen damna & incommoda, quæ poterant ex ea toti suæ familiæ oriri. Hunc igitur in modum cum viri mores similes sunt moribus *Nabal*, nec est qui eum possit ad rectam viam deducere, vt faciat quod decet, & expedit; poterit prudens vxor domi suæ id facere, quod vir, si ratione duceretur, velle, & facere deberet.

§. II. *Quanti hæc subiectio referat.*

HVir subiectionis necessitas constabit magis ex incommotis, quæ ex eius defectu oriuntur, siquidem concordia & charitas, quam status coniugalis exigit, illo valde læditur. Propterea enim dixit Ecclesiasticus: *a mulier si primatum habeat, contraria est viro suo*: vsurpat enim sibi quod ad virum spectat, eidemque contradicit, seseque opponit in omnibus, quæ sibi non arident. Hoc autem sæpius euenit, quando vxor specialem aliquam nobilitatis aut diuiciarum præminentiam hadet, qua virum excellit. Hoc enim nomine vult imperium & auctoritatem in omnibus habere; ideoque in omnibus se illi opponit, quæ non sunt suæ conditioni ac superbiæ conformia. Huius rei exemplum est in *b Michol filia Saul, quæ videns Regem Dauidem virum suum subsilentem atque saltantem coram Domino, despexit eum in corde suo, imò & verbis eum irrisit, quod se discooperuisset ac nudasset, quasi vnus de scurris*: cum enim filia esset superbi Regis *Saul*, hæreditate acceperat sui patris superbiæ: ideoque pudebat illam, quod vir eius ita se humiliaret, ideoque illi aduersabatur. Sed non mansit temeritas eius impunita: nam statim subijcit scriptura: *Michol filia Saul non esse natum filium, usque in diem mortis suæ non quòd illa sterilis esset, quæ ab alio viro quinque proles suscepisset; sed quòd noluerit Deus ex radice ad eò corrupta & deprauata, surculum manere in Israel, & familia ipsius Dauid: imò & priores illi filij, cruci affixi, vitam finierunt, in pœnam peccatorum Regis Saul eorum Aui. Sed maior adhuc fuit impijssimæ c Iezabelis temeritas, quæ videns Regem Achab virum suum in cœstum, eò quòd noluisse Naboth ipsi vendere vineam suam, etiam*

ipsum

1. Reg. 25.
18.
Expensa &
Elemosyna
moderata.

a Eccl. 25. 30

Mulieris
primatus re-
reprobatur.

b 1. Reg. 2.
15 20.

Michol ma-
ledicta.

c 3. Reg. 21
7. 10.

Iezabel
impia.

d. 4. Reg. 5.
33.

Nimius a-
mor uxori
periculosus.
c. 4. Esdr. 4.
14. 22.

Aelian. li. 7.
Vide Torres
li. 16. Philos.
mor. c. 4.
Semiramis
dis perfidia.

f. Eccl. 9. 2.

g. Cap. 25. 35

h. Ind. 14. 17.
c. 16. 18.
21.

ipium in animo despexit, & obiecit illi, quod non sciret tuam auctoritatem seruare, nec animum & pectus ad id haberet. Quare accepto eius annulo siue sigillo regio, scripsit eius nomine literas, quibus iubebat submitti duos falsos testes contra Naboth, et sic, lapidaretur & moreretur, ex quo vineam possideret Achab, quam Naboth vendere noluisse. Sed quid non audeat vxor superba & libera, si eò perueniat, vt supra virum obtineat primatum, ita vt annulum eius regium auferat, vt eo tanquam Regina & domina absoluta vtatur; quod enim Rex vir eius ausus non est facere, ne iustitiæ leges transgrediretur; illa nullam earum rationem ducens, illud fecit, fidei & adiuuentis falsis delictis, & transgressis omnibus iustitiæ & charitatis legibus, vt sui voti compos euaderet. Sed graui pœna suam luit temeritatem, nam cum mortuo Achab marito suo, Iehu in eius regnum successisset, & ipsa in deprauatis suis moribus perseveras, ausa esset superbè eum reprehendere; iussit is d. precipitari eam per fenestram deorsum: cuius carnes comederunt canes. Discant igitur vxores ex his exemplis in ea subiectione viuere, quam ipsarum exigit status alioquin, quoniam Deus superbos, seque exaltantes humiliat: nisi ipsæ velint subiectæ viuere, humiliabuntur ab ipso Deo.

Hæc eadem exigua vxorum subiectio oritur etiam aliquando ex nimio amore, quo ipsi viri eas prosequuntur: inde enim sumunt illæ occasionem temerè agendi, ipsisque viris imperandi. Hinc enim ortum habuit sapientis illius sententia, qui apud Esdram dixit: e mulierem esse fortio rem ac potentio rem Regibus, & omnibus hominibus: nam ipsi præ amore fiunt effeminati; seque mulieribus subiiciunt: quæ propterea tanquam dominæ eis imperant. Cuius rei sufficientem fidem facit, quod referunt de Semiramide, cuius amore adeò vir eius Rex Assyriorum fuit captus, vt illa facultatem ab eò obtineret fungendi per quinque dies officio Regis in omnibus eius prouincijs: quam ille ita absolutam vxori concessit, vt omnibus sibi subditis sub pœna vitæ imperaret, eidem obedire, & exequi quidquid illa iuberet. Primum autem mandauit illa amputari caput eiusdem Regis viri sui, vt sola regnaret: quod re ipsa euenit: quia permisit Deus, maritum luere pœnam inordinato suo amore promeritam, quo voluit propriæ vxori se subijcere. Quamobrem dixit Ecclesiasticus: f non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingrediatur in virtutem tuam, & vtens potestate, quam tu in eam habere deberes, tu confundaris in conspectu inimicorum. Et quamuis importunè huiusmodi potestatem à te obtinere contendat, ne acquiescas ei: super caput enim tuum pluet quidquid imperij ei dederis. Cogita quàm deceptus & confusus fuerit Samson, quod suo vxori nimium fiderit, siquidem h statim ab eo fortitudo discessit, & ita Philisthai eum apprehenderunt, oculos eruerunt, & clausum in carcere molere fecerunt; & ita fuit hostibus suis risui & contemptui. Memento

legis

legis, quam Deus in Deuteronomio tulit *in non induatur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea: abominabilis enim apud Deum est qui facit haec*, quanto igitur magis abominabilis erit vir, qui mores induat feminatos, subiciens sese vxori suae in omnibus, quae illa dicit, & quod vxor accipiat auctoritatem viri, sibiq; vsurpet quod ad illum pertinet: si enim displicet Deo exterius indumentum, quod non competit personae viri aut feminae: quanto magis displicebit habitus & vestis interior, quae illis aduersatur: induat se igitur vir auctoritate & fortitudine sibi tanquam capiti vxoris suae conueniente; vxor autem induat se subiectione & obedientia, quae sibi tanquam subditae competit: quauis eod quod ex seipsa imbecillior & imperfectior sit, possit ac debeat se ipsam excitare & animare ad viri fortitudinem & magnanimitatem imitandam, vt sic mulier virilis euadat, eum in modum quo scriptura narrat de matre septem Martyrum Machabaeorum, quod *in repleta sapientia feminea cogitationi masculinum animum insereret*, vt non minus robustu pectus, & infractum animum ostenderet, quam vir potuisset. Ad idem applicari licet quod Adam dixit de Heua: *hac vocabitur VIRAGO, quia de viro sumpta est*: quasi dixerit: eius finem esse debere, seipsam animare ad imitandum virum, ex quo fuit formata: & quamuis sexu esset mulier, virtute tamen & magnanimitate sit tanquam vir, idque sibi honori & gloriae tribuat: ita tamen vt intra suos limites se contineat, nec a pede, vt dicitur, ad manum ascendat, velisque aduersus virum sese erigere: quemadmodum etiam vir ipse seruare debet auctoritatem suam, & erubescere, si nomen accipiat mulieris, a quo vir *muliebris* dicatur, eod quod subijciat sese ei, quam sibi subditam habere debuit. Hoc ipsum insinuare voluit mystica illa nominaum Abram & Sarai mutatio, quam fecit Deus, postquam dixit ipsi: Abram: *ambula coram me & esto perfectus*: adiecit enim DEVS duos characteres nomini viri, abstulit vero vnum nomini mulieris: vir enim prius appellabatur *Abram*, significans patrem *excelsum*, voluit autem eum vocari Abraham, quod significat *patrem multarum gentium*: hac ratione insinuans in sensu mystico, quod virorum status magnae esset auctoritatis: vt scilicet patres essent & magistri multorum aliorum, propriaque perfectione, aliorum etiam perfectionem adiuuarent: nomini autem vxoris quae prius *Sarai* appellabatur, significatque principem siue Dominam meam, abstulit vltimam literam, iubens Abrahamum eam in posterum non *Sarai* vocare, sed *Saram*, quod significat Principem siue Dominam absolute: non *meam*: quamuis enim praecipuus finis mutationis huius vocabuli esset ad significandum, quod illa esset futura princeps ac domina non solum vnus familiae, sed plurimarum, idque eum magna excellentia; nihilominus tamen eadem mutatio facta est ad insinuandum, eum, qui perfectus est coniunx, non debere vxorem suam ordinariè

i Dent. 22.5.

Viro auctoritas Mulieri debetur subiectio.

12. Mach. 7. 11.

Gen. 2. 23.

Mulier fortis, vir non sit muliebris.

Gen. 7. 2. 5. 15.

Vir vxorem grauitate regat.

compellare nominibus valde teneris, & affectuosis, & iunioribus; blanditiem & amorem significantibus, quem vox illa MEA secum adfert; sed quæ significant auctoritatem & gravitatem ipsi viro consonam, ut vxor in humilitate & subiectione conseruetur: & intelligat, perfectionem suam non in eo consistere, ut puncta sibi & honoris titulos addat; sed potius, ut eos remoueat, neque in quærenda super virum suum aliqua præ eminentia, sed in dimittenda potius, ut vir eam obrineat: iequens magni illius Baptistæ sententiam: *in illum oportet crescere, me autem minui*: neque enim propterea illa abiectionior erit, sed potius honoratior & gloriosior, viri enim gloria, est gloria vxoris; sicut etiam huius gloria, est mariti; ut ex ijs, quæ in proximo capite dicentur, apparebit.

Vxor mari
70 honorem
sedat.
in ioh. 3.
30.

CAPVT VIII.

DEI PROVIDENTIA CIRCA CONIUGES IN DAN-
da eis prole: & ratio eam educandi, ut bona illa &
perfecta euadat.

VM primarius matrimonij finis sit *prolem* procreare, quæ terram impleat, sintq; filij Ecclesiæ in ea militantis, & postea etiam triumphantis: idèd in huiusmodi prolis generatione multis vijs, & sæpè occultissimis elucet prouidentia DEI, neque exiguum est profundæ ipsius prouidentia indicium, quòd quibusdam coniugibus *multos* filios, alijs *paucos*, alijs *nullum* concedat. Et in eo quòd, dum aliquos dat, *statim* eos aufert; alios verò in *multos* annos superstites relinquit. Constat DEVM in antiqua lege Hebræis tanquam præmium bene institutæ vitæ promississe: *a non fore infœcundam, nec sterilem utriusque sexus in terra eorum*. Et pro magno DEI in virum iustum studio extollit Dauid: *c vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tua*, dulcibus copiosisq; benedictionum fructibus referta, *fili tui sicut nouella oliuarum incircutis mensurae*. Aliunde tamen constat: quamuis Abraham & Isaac essent DEO familiarissimi, eorum tamen vxores longo tempore fuisse *steriles*, magnumque fauorem DEVM exhibuisse Abrahamo, cum voluit eum *habere filium Isaac ex Sara*. Et ipsum Isaac *orationibus* suis (ut Sanctus Gregorius perpendit) impetrasse executionem promissionis, quam DEVS de successoribus fecerat, remouens *Rebecca* vxoris ipsius sterilitatem: similiter *f Anna Samuelis mater* importunis precibus & orationibus impetrauit à DEO *filios*.

a Exod. 23.
26.
b Dent. 7.
14. 6.
c Psa. 127. 3.
d Gen. 18. 10
e Et 1. 25. 21.
f 1. Reg. 1. 10.
20. & 6. 2. 21

Et de